

Vypořádací podíl v družstvu

Vypořádání mezi družstvem a členem družstva, jehož členství za trvání družstva zaniklo, má být poctivé tak, aby hodnota vypořádacího podílu odpovídala hodnotě majetku připadajícího na jeho členský podíl.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 2285/2008, ze dne 25.2.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně J. Č., zastoupené JUDr. R. V., advokátkou, proti žalovanému JUDr. Z. Z., jako správci konkursní podstaty úpadce Zemědělsko-obchodního družstva B., o určení pravosti pohledávky ve výši 193.607,- Kč, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 55/45 Cm 49/2001, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. července 2007, č. j. 9 Cmo 131/2007-100, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. července 2007, č. j. 9 Cmo 131/2007-100 a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 15. března 2007, č. j. 55/45 Cm 49/2001-74, se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek ze dne 15. března 2007, č. j. 55/45 Cm 49/2001-74, jímž Krajský soud v Brně zamítl žalobu o určení, že žalobkyně má za úpadcem Zemědělsko-obchodním družstvem B. (dále též jen „úpadce“ nebo „družstvo“) pohledávku z titulu nezaplaceného vypořádacího podílu ve výši 193.607,- Kč (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud po doplnění dokazování usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 15. září 2000, č. j. 45 K 98/99-50, jímž byl prohlášen konkurs na majetek družstva, a návrhem na prohlášení konkursu z 27. října 1999, považoval za správné skutkové závěry soudu prvního stupně, podle nichž žalobkyně přihlásila do konkursu na majetek úpadce pohledávku ve výši 193.607,- Kč (jež odpovídá výši členského vkladu) z titulu vypořádacího podílu po ukončení členství k 31. říjnu 1999. Pohledávka byla správcem konkursní podstaty úpadce popřena při přezkumném jednání, žaloba o určení pravosti pohledávky byla podána včas. Podle článku 7 odst. 3 stanov úpadce z 18. prosince 1997 pro určení vypořádacího podílu je rozhodný stav čistého obchodního jmění dle účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo. Z rozvahy k 31. prosinci 1999, výkazu zisku a ztrát a přílohy k účetní závěrce k témuž datu vyplývá, že čisté obchodní jmění úpadce bylo „pasivní“.

S odkazem na ustanovení § 233 a § 6 obchodního zákoníku, ve znění účinném k 31. prosinci 1999 (dále jen „obch. zák.“), a článek 7 stanov družstva uzavřel, že při stanovení výše vypořádacího podílu se vychází z výše čistého obchodního jmění družstva podle účetní závěrky za rok 1999, když členství žalobkyně v družstvu zaniklo k 31. říjnu 1999. Čisté obchodní jmění družstva za rok 1999 mělo zápornou hodnotu, vypořádací podíl žalobkyně byl proto nulový.

Námítky žalobkyně zpochybňující záporný stav čistého obchodního jmění úpadce za rok 1999, správnost účetní závěrky úpadce za rok 1999 i závěry auditu k účetní závěrce zpracovaného auditorem Ing. L. E., nepovažoval odvolací soud za důvodné, s tím, že záporné čisté obchodní jmění družstva vyplývá i z účetní závěrky k 30. září 1999, na základě které soud vyhověl návrhu dlužníka na prohlášení konkursu. Provedení důkazu znaleckým posudkem, který by posoudil účetní závěrku

úpadce k 31. prosinci 1999, navrženým žalobkyní, považoval ve shodě se soudem prvního stupně za nadbytečné, v rozporu s hospodárností a rychlostí řízení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, odkazujíc co do jeho přípustnosti na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) a namítajíc, že odvolací soud věc posoudil v rozporu se závěrem vysloveným Nejvyšším soudem v rozsudku ze dne 21. března 2007, sp. zn. 29 Odo 513/2005, z něhož cituje část odůvodnění.

Odvolacímu soudu - i soudu prvního stupně - s odkazem na uvedené rozhodnutí vytýká, že se zaměřil pouze na „čistě formální závěrku schválenou auditorem“, místo aby zjistil skutečnou hodnotu obchodního jmění. Uvádí, že z rozvahy (oddíl B.II.) plyne, že hmotný investiční majetek činí 38,050.000,- Kč, netto 32,971.000,- Kč, z toho pozemky 336.000,- Kč a budovy, haly a stavby 24,495.000,- Kč. Podle rozvahy tak nemovitosti mají hodnotu 24,831.000,- Kč. Přitom z přílohy k účetní závěrce vyplývá, že tržní ocenění těchto nemovitostí, byť zatížených zástavním právem, je 74,469.000,- Kč. V bodě 15 přílohy k účetní závěrce je však uvedeno, že neexistují závazky „kryté zástavním právem“. Převyšuje-li tržní hodnota nemovitostí vysoko jejich účetní hodnotu uvedenou v rozvaze, „je třeba v souladu s výše zmíněným rozhodnutím Nejvyššího soudu na tento rozdíl reagovat tak, aby byl naplněn smysl jejího zpracování, kterým je věrné zobrazení skutečné majetkové situace účetní jednotky k určitému dni.“

Dovolatelka má za to, že je dán i dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., tj., že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, neboť nebyl vypracován znalecký posudek, jímž by byl „ohodnocen“ vypořádací podíl s ohledem na zásadu poctivého obchodního styku, tedy ve smyslu uvedeného rozhodnutí odvolacího soudu. Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný považuje dovolání za nepřijatelné a navrhuje, aby je Nejvyšší soud odmítl.

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno v pořadí první rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., dospěje-li dovolací soud k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolání je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné a je i důvodné.

Nejvyšší soud, jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem a jeho obsahovým vymezením (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.), přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu zejména co do správnosti právního posouzení věci.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Z ustanovení § 233 odst. 3 obch. zák. (ve znění účinném k 31. prosinci 1999) vyplývá, že pro určení vypořádacího podílu je rozhodný stav čistého obchodního jmění družstva podle účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo. Při určování výše vypořádacího podílu se nepřihlíží ke jmění, jež je v nedělitelném fondu, a jestliže to vyplývá ze stanov, i v jiných zajišťovacích fondech. Rovněž se nepřihlíží k vkladům členů s kratším než ročním členstvím přede dnem, k němuž se roční účetní

závěrka sestavuje.

Podle § 18 zákona č. [563/1991](#) Sb., o účetnictví (v rozhodném znění) účetní závěrku tvoří rozvaha, výkaz zisků a ztrát a příloha, která obsahuje údaje týkající se způsobu oceňování, postupů odepisování, postupů účtování použitých v účetním období a rovněž informace, které jsou důležité pro posouzení stavu majetku a závazků, finanční situace a hospodářského výsledku účetní jednotky.

Z ustanovení článku IV odst. 1 přílohy 3 Opatření, kterým se stanoví obsah účetní závěrky pro podnikatele ze dne 22. prosince 1995 (v rozhodném znění), účetní jednotka uvede a v příloze vysvětlí každou významnou položku, resp. skupinu položek z rozvahy nebo výkazu zisků a ztrát, jejichž uvedení je podstatné pro hodnocení finanční, majetkové a důchodové pozice podniku a pro analýzu výkazů a tyto informace nevyplývají přímo ani nepřímo z rozvahy a výkazu zisků a ztrát.

Otázkou, jak má být provedeno vypořádání mezi společníky společnosti s ručením omezeným při ukončení účasti ve společnosti některého z nich, se již Nejvyšší soud zabýval v dovolatelkou zmíněném rozsudku ze dne 21. března 2007, sp. zn. 29 Odo 513/2005, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročník 2007, pod číslem 118. V něm uzavřel, že neurčí-li společenská smlouva (v dané věci stanovy), jak má vypořádání proběhnout, musí být vypořádání mezi společníky poctivé v tom smyslu, aby hodnota vypořadacího podílu společníka, jehož účast ve společnosti skončila, odpovídala hodnotě majetku, připadajícího na jeho obchodní podíl. Současně formuloval závěr, podle něhož plyne-li z účetní závěrky (anebo by z ní mělo při řádném zpracování plynout), že účetní hodnota čistého obchodního jmění společnosti je v hrubém nepoměru ke skutečné (tržní) hodnotě majetku společnosti, je k tomu třeba při stanovení vypořadacího podílu přihlídnout. Uvedené závěry platí i v poměrech družstva, neboť i člen družstva se členským vkladem podílí na základním jmění (nyní základním kapitálu) družstva.

Způsob určení vypořadacího podílu člena družstva při zániku členství za trvání družstva je upraven v ustanovení § 233 odst. 3 obch. zák., které se použije, jen pokud stanovy družstva neurčují jinak (§ 233 odst. 5 obch. zák.). Jak vyplývá ze zjištění soudů nižších stupňů, jež nebylo dovolatelkou zpochybněno, stanovy družstva odlišnou úpravu způsobu určení vypořadacího podílu neobsahovaly.

I v dané věci je proto třeba vycházet z toho, že vypořádání mezi družstvem a členem družstva, jehož členství za trvání družstva zaniklo, má být poctivé tak, aby hodnota vypořadacího podílu odpovídala hodnotě majetku připadajícího na jeho členský podíl.

Nepřihlédl-li odvolací soud k tomu, že podle účetní závěrky za rok 1999 byla účetní hodnota čistého obchodního jmění (nyní vlastního kapitálu) v hrubém nepoměru k jeho skutečné (tržní) hodnotě, přičemž tato skutečnost mohla být důvodem, že vypořadací podíl dovolatelky je nulový a že vypořádání neodpovídá skutečné hodnotě majetku připadajícího na tento podíl, nelze vypořádání považovat za poctivé. Právní posouzení věci odvolacím soudem je proto neúplné a tím i nesprávné.

Jelikož závěr odvolacího soudu, na němž napadené rozhodnutí spočívá, není správný, Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, proto Nejvyšší soud zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V dalším řízení se budou soudy obou stupňů zabývat zjištěním skutečné hodnoty čistého obchodního jmění družstva v rozhodném období s ohledem na rozdílnou výši účetní hodnoty čistého obchodního jmění a jeho tržní hodnoty a s přihlídnutím k tomu, že nemovitosti, jejichž tržní hodnota podle přílohy k účetní závěrce byla několikanásobně vyšší než jejich účetní hodnota uvedená v rozvaze, měly být zatíženy zástavním právem. Pokud existovaly závazky zajištěné zástavním právem k nemovitostem, je třeba přihlídnout i k tomu, zda a v jaké výši zástavní právo ovlivňovalo tržní

hodnotu nemovitostí.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)